

Perustuslakivaliokunta

Tiistai 25.11.2025 klo 9.00—11.30

Läsnä

puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Wille Rydman ps (1, 2, 3, 4, 6) (5 osittain)
jäsen Fatim Diarra vihr (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Petri Honkonen kesk (6) (3, 4, 5 osittain)
jäsen Hannu Hoskonen kesk (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Atte Kaleva kok (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Teemu Keskisarja ps
jäsen Kimmo Kiljunen sd (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Johannes Koskinen sd (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Jarmo Lindberg kok (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Mats Löfström r (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Mira Nieminen ps (5, 6) (3, 4 osittain)
jäsen Onni Rostila ps (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Ville Skinnari sd (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Henrik Vuornos kok (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Johannes Yrttiaho vas (4, 5, 6) (3 osittain)

Sihteerit

valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen
valiokuntaneuvos Lauri Koskentausta
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 3 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Todettiin, että kokous ei ollut päätösvaltainen.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 131/2025 vp

Asiantuntijalausunto HE 131/2025 vp PeV 25.11.2025 professori Juha Raitio Asiantuntijalausunto A 3
Asiantuntijalausunto HE 131/2025 vp PeV 25.11.2025 professori Veli-Pekka Viljanen Asiantuntijalausunto B 3

Merkittiin, että kokous tuli päätösvaltaiseksi.

Pöytäkirja PeVP 108/2025 vp

Valiokunnassa olivat kuultavina:

- professori Juha Raitio, liite
- professori Veli-Pekka Viljanen, liite

Valiokunta päätti lisäasiantuntijoista. Kutsutaan kuultaviksi: apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, apulaisprofessori Anu Mutanen ja professori Tuomas Ojanen.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2025 vp

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Valiokunta aloitti yksityiskohtaisen käsittelyn.

Päätettiin muuttaa kappale 2 kuulumaan seuraavasti: "Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on perustuslain 19 §:n 1 momentin oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Välttämättömällä toimeentulolla ja huolenpidolla tarkoitetaan sellaista tulotasoa ja palveluja, joilla turvataan ihmisarvoisen elämän edellytykset. Tällaiseen tukeen kuuluu esimerkiksi terveyden ja elinkyvyn säilyttämisen kannalta välttämättömän ravinnon ja asumisen järjestäminen (HE 309/1993 vp, s. 69/II). Perusoikeusuudistuksen perustelulausuman mukaan säännöksen tarkoituksena on turvata ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistaso eli niin sanottu eksistenssiminimi. Säännöksellä on läheinen kytkentä oikeutta elämään koskevaan perustuslain sääntelyyn (HE 309/1993 vp, s. 69/II). Säännöksen ydinsisällöksi voidaan määritellä yksilökohtaisesti suoritettu harkinta terveyden ja elinkyvyn säilyttämiseksi välttämättömään ravintoon ja asumiseen, kiireelliseen sairaanhoitoon sekä eräisiin välttämättä huolenpitoa vaativiin ryhmiin kohdistuviin tukitoimiin (PeVL 40/2025 vp, s. 3, StVL 5/1994 vp, s. 2/II)."

Päätettiin muuttaa kappale 5 kuulumaan seuraavasti: "Perusoikeusuudistuksen perustelulausumat ja perustuslakivaliokunnan aikaisempi käytäntö huomioon ottaen perusosan suuruutta koskeva sääntely toimeentulotukilain 9 §:ssä ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain 19 §:n 1 momentin kannalta."

Päätettiin lisätä kappaleen 6 jälkeen kolme uutta kappaletta seuraavasti:

"Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota perustuslain 19 §:n 1 momentin sanamuotoon, jonka mukaan oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon on "jokaisella, joka ei kykene hankkimaan" säännöksessä tarkoitettua turvaa. Valiokunta toteaa, että perusoikeuden turvaamisen kannalta on erotettava, mikä on perustuslain 19 §:n 1 momentin henkilöllinen soveltamisala sen tarkastelusta, mitkä ehdot säännöksessä on asetettu oikeuden toteuttamiselle.

Pöytäkirja PeVP 108/2025 vp

Perusoikeuden henkilöllisen soveltamisalan osalta säännöksen sanamuoto ”jokaiselle” tarkoittaa, että oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon on kaikilla (HE 309/1993 vp, s. 69/II). Perusoikeusuudistuksen perusteluissa todetusti kyseessä on jokaiselle kuuluva subjektiivinen oikeus (PeVM 25/1994 vp, s. 10).

Perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain 19 §:n 1 momentti on kuitenkin muotoiltu selvästi siten, että välttämätön toimeentulo ja huolenpito on turvattu säännöksessä vain, jos henkilö ”ei kykene hankkimaan” sitä muutoin. Välttämätöntä toimeentuloa ja huolenpitoa ei ole siten turvattu perustuslain 19 §:n 1 momentin sanamuodon mukaan niiden hankkimiseen kykenevälle henkilölle. Myös perusoikeusuudistuksen perustelulausuman mukaan perusoikeuden edellytyksenä on, että henkilö ei kykene hankkimaan momentissa tarkoitettua turvaa omalla toiminnallaan taikka saa sitä muista sosiaaliturvajärjestelmistä tai muilta henkilöiltä (HE 309/1993 vp, s. 69/II). Säännös on siten toissijainen, että se tulee sovellettavaksi vain henkilön jäädessä muutoin vaille kaikkein välttämättömintä sosiaaliturvaa (HE 309/1993 vp, s. 35/II). Avun saamisen edellytykset selvitetään yksilökohtaisella tarveharkinnalla (HE 309/1993 vp, s. 69/II)."

5. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

6. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on keskiviikkona 26.11.2025 klo 8.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Liisa Vanhala